

Hz. Peygamber'in Saç veya Sakalının Sonraki Kuşaklara İntikali ve Sakal-ı Şerif Merasiminin Rivayetlerdeki Temeli

Kadir PAKSOY*

Özet: Hz. Peygamber'in saç telleri, sahabe tarafından muhafaza edilmiştir. Sonrasında elden ele, ilden ile intikal eden saç telleri, tarihî mekânlarda korunmuştur. Mübarek gün ve gecelerde düzenlenen Sakal-ı Şerif Merasimleri ile halkın ziyaretine arz edilmiştir. Her ne kadar Hz. Peygamber'in sakalı olarak ifade edilse de rivayetlere göre Onun saç telleri olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde de bu merasimler yapılmaktadır. İşte bu makalede Hz. Peygamber dönemi olan asr-ı saâdetten itibaren sonraki dönemlere saç ve sakal tellerinin intikali incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Peygamber, saç, sakal, teberrük, merasim.

Transfer of the next generation of hair or beard of the Prophet, and fundamental of beard ceremony in narrations.

Abstract: The hairs of the Prophet have been preserved by his companion. Then hand to hand and transferred to the provinces of the hair of the historical places are preserved. Blessed days and nights, the "Bear Ceremonies to kiss" and were offered to the public. Expressed as a matter of the Prophet's beard, his hair strands contain. Today, these ceremonies are. In this article, beginning from the Prophet of his hair and beard wires transfer of subsequent periods are examined.

The keywords: The Prophet, hair, beard, endowment, ceremonial

---

* Yrd. Doç. Dr., Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalı, paksoykadir@hotmail.com

Giriş

"Sakal-ı şerif", "lihye-i şerif" ya da "lihye-i saâdet" şeklinde ifade edilen "emanet-i nebevî", Hz. Peygamber'in saç ve sakal tellerini ifade etmektedir. Kaynaklarda zikredilen rivayetlerde de Onun sakalının veya saç tellerinin muhafaza edildiği kaydedilmektedir. İlgili rivayetlerde geçen شعر [şa'r / şa'ar] tabiri; saç, kıl, tüy gibi anlamlara gelmektedir.¹ Bu itibarla halk arasında "sakal-ı şerif (lihye-i şerif)" şeklinde yaygın olarak bilinen şeyin aslında Hz. Peygamber'in hem saç hem de sakal tellerinden ibaret olduğunu belirtmekte yarar var.

Hz. Peygamber'e ait sakalların günümüze kadar üç yolla ulaştığı düşünülebilir: Birincisi Ashab-ı kiramdan, Hz. Peygamber'in sakalından bir parçaya sahip olanlar bunu ne pahasına olursa olsun korumak azmini göstermiş; vefat ederken de aynı duygularla evlâdına intikal ettirmiştir. Böylece bu sakal telleri asırlar boyunca kutsal bir miras olarak babadan oğula, dededen toruna intikal etmiştir. İkinci yol zaman içinde sonraki asırlarda yaşayan müslümanların da bu mübarek sakaldan bir tek tele bile sahip olmak arzusunu göstermeleridir. Böylece evlerinde, ellerinde sakal-ı şerif bulunan aileler, komşularına ve diğer din kardeşlerine, gösterdikleri aşırı sevgi ve ilgiden ötürü -ellerindeki miktar elverdiği ölçüde- armağan etmişlerdir. Böylece ikinci elden sahip olan aileler de bunu kutsal bir emanet bilmiş ve muntazam bir şekilde korumuşlardır. Üçüncü yola gelince; zaman içinde halifeler bu tip sakal-ı şerif parçalarını gerek kaybolabileceği endişesiyle, gerekse halkın rağbet gösterdiği kutsal emanetleri elleri altında bulundurmak gayesiyle Hz. Peygamber'den intikal eden kılıç ve bürde (hırka) gibi şeylerle beraber özel korumaya almışlardır.²

Başta Ashab-ı Kirâm, Hz. Peygamber'in kesilen saç ve sakallarına sahip çıkmış ve sonraki kuşaklara intikal ettirmişlerdir. Bu hususta başta Enes b. Mâlik olmak üzere muhtelif sahabîlerden ve onların hâne halkından gelen rivayetler vardır. Bu rivayetleri sırasıyla inceleyelim.

¹ İbnu'l-Esir, Mecduddîn Mubârek b. Muhammed, *en-Nihâye fî garîbi'l-hadis*, Beyrut 1399/1979, II, 55; İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Muhammed b. Mükerrrem el-Misrî, *Lisânu'l-arab*, Beyrut 1410, "şeare" md., VI, 112.

² Algül, Hüseyin, "Sakal-ı Şerif", *Şâmil İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 2005, V, 12-13.

Enes b. Mâlik ve Aile Fertlerinden Nakledilen Rivayetler

Enes b. Mâlik demiştir ki: “Resûlullah (s.a.s.)’i gördüm; berber onu tıraş ediyordu. Ashabı etrafını sarmıştı. Tek kılının yere düşmesini istemiyorlar, içlerinden birinin eline düşsün istiyorlardı.”¹

Yine Enes b. Mâlik, Vedâ haccında şahit olduğu bir hâdiseyi şöyle anlatır: “Resûlullah (s.a.s.) hac yaparken Akabe’de Şeytanı taşıladı sonra Mina’da kurbanını kesti. Berberini çağırdı ve tıraş oldu. Berber sağ tarafından kesilen saçları orada bulunan ashâba tek ve ikişer tel olmak üzere taksim etti. Sol tarafından kesilenleri de Ebû Talha el-Ensârî’ye verdi.”²

Ahmed b. Hanbel’in rivayetinde Ebû Talha el-Ensârî’nin Resûlullah’ın kesilen saçlarının yarısına el koyduğu anlatılmaktadır. Diğer yarısının ise orada bulunan ashaba taksim edildiği kaydedilmektedir. Ayrıca Ebû Talha’nın elde ettiği saçları alıp zevcesi Ümmü Süleym’e götürdüğü, onun da misk ile harmanladığı bildirilmektedir.³

Rivayette adı geçen Ebû Talha el-Ensârî, Enes b. Mâlik’in üvey babasıdır. Enes’in annesi Ümmü Süleym, kocası Mâlik’in ölümünden sonra onunla evlenmiştir.

Kaynaklardan edinilen bilgiye göre, hac mevsiminde Hz. Peygamber’in berberi Ma’mer b. Abdullah el-Adevî idi. Mina’da kurbanını kestikten sonra ihramdan çıkmak için başını tıraş ettirmiştir.⁴

Resûlullah (s.a.s.) Medine’de iken genellikle Ebû Taybe ile Ebû Hind namındaki berberlik mesleği icra eden şahıslara başını ve sakalını tıraş ettirmiştir. Hatta bazı defalar ensesinden ve iki omuzları arasından hacamat yaptırmıştır.⁵

Ashâb-ı kirâm ve özellikle de Enes b. Malik’in hane halkı, Hz. Peygamber’in saçlarını muhafaza etmeye ihtimam göstermişlerdir. Zira Enes b. Mâlik’in hane halkı, Hz. Peygamber’le çok yakınlık ve samimiyet kurmuşlardı. Hz. Peygamber (s.a.s.), kimi zaman onların

¹ Müslim, Fedâil 75.

² Müslim, Hac 324–326

³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 146, 212, 239, 287

⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 400

⁵ Buhârî, “Tib” 13; Müslim, “Musâkât” 65; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 90, III, 182

hanesine gelir ve kendisine hazırlanan bir sedir üzerine uzanarak kaylule (öğle) uykusuna çekilirdi. Hatta bir defasında Enes'in annesi Ümmü Süleym, kaylule esnasında Hz. Peygamber'in başucuna gelerek ve mübarek alnında biriken ter tanelerini ve yastığa düşen saç tellerini bir bardak içine almaya çalışır. O esnada Allah Resûlü uyanır ve "Ey Ümmü Süleym ne yapıyorsun?" diye sorar. O da "Ey Allah'ın Resûlü, senin terini alıp güzel kokularımızın içine katmak istemişim." cevabını verir. Resûl-i Ekrem (s.a.s.) ona izin verir. Ümmü Süleym de kokuların en özelini ve en güzelini elde eder.¹

Bu hâdiseyi tâbiin ravilerinden Sâbit el-Bünânî, Humeyd, Ebû Kılâbe ve daha başkaları Enes b. Mâlik'den rivayet etmişlerdir. İshâk b. Abdullah b. Ebî Talha rivayetinde ise Ümmü Süleym'in Hz. Peygamber'e şöyle dediği kaydedilmiştir: "Ey Allah'ın Resûlü! Çocuklarımız için bunun bereketini umuyoruz." Hz. Peygamber de ona "İsabet ettin." buyurur ve izin verir.²

Enes b. Mâlik'in torunu Sümâme ise aynı rivayeti dedesinden naklettikten sonra şunları ekler: Dedem Enes b. Mâlik (r.a.), doksan küsur sene yaşadı ve bu emaneti muhafaza etti. Vefat ederken Resûlullah'dan intikal eden ve aralarında saç tellerinin bulunduğu güzel kokuları cenazesinde kullanılmasını vasiyet etti. Bu güzel kokular, dedemin teçhiz ve tekfininde cesedine ve kefenine sürüldü.³

Abdullah b. Zeyd b. Sa'lebe Rivayeti

Hz. Peygamber'in saçlarını muhafaza eden bir başka sahabî Abdullah b. Zeyd b. Sa'lebe'dir. Hz. Peygamber (s.a.s.)'in Veda Haccında kurbanını kesip ihramdan çıkarken saçlarını kestirdiği esnada diğer sahabiler gibi o da mübarek saçlarından bir kısmını elde eder. Kendi hissesine düşen bu saç tellerini itina ile muhafaza ederek güzel kokular sürer. Hatta güzel kokularla harmanlanması sebebiyle bu saç tellerinin renginin değiştiği kaydedilir.⁴

Hâlid b. Velid Rivayeti

Hz. Peygamber (s.a.s.), hacda kurbanını kestikten sonra berberini

¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 136; VI, 376.

² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 221.

³ Buharî, "İsti'zân" 41; Müslim, "Fedâil" 84.

⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 42.

çağırır. Bu esnada sahabeden bir topluluk, Hz. Peygamber’in kesilen saçlarını elde etmek üzere toplanırlar. Berber onlara Resûlullah’ın başının sağ tarafından kestığı saçları taksim eder. Sonraki kestiklerini de Ebû Talha el-Ensâri’ye verir. Hâlid b. Velid ise tıraş esnasında berberle konuşup Resûlullah’ın perçemindeki (alnının üzerindeki) saçları kendisine vermesi için hususi talepte bulunur. Berber de onun bu talebini yerine getirir. Hâlid b. Velid de bu saç tellerinin bir kısmını külâhının ön tarafına -Hz. Peygamber’in başının ön tarafındaki saç telleri gibi- yerleştirir. Diğer kısmını ise rastladığı kimselere birer ikişer tel şeklinde dağıtır. Bu hususta Hz. Ebûbekr es-Sıddık (r.a.) şu ayrıntıyı anlatır: Ben, Hâlid b. Velîd’i Uhud, Hendek ve Hudeybiye gibi karşılaştığımız her vak’ada bize karşı çetin bir hasım olarak düşman cephesinde görüyordum. Fakat daha sonra onu şu vaziyetine şahit oldum: Resûlullah (s.a.s.), Veda haccında kurbanını kestikten sonra başını tıraş ettiriyor; Hâlid b. Velîd ise şöyle diyordu: “Yâ Resûlallah, ne olur perçeminden kesilmekte olan saçları bana ver! Bu hususta başkasını bana tercih etme! Anam babam sana feda olsun!” Nihayetinde Resûlullah’ın perçemindeki saçları elde eden Hâlid b. Velîd, onları tutup yüzüne, gözüne ve dudaklarına sürüp öpüyordu.¹

Bu vak’ayı nakleden Vâkıdî, Hâlid b. Velîd’in Rasûlullah’a ait saç tellerini ihtimamla koruması hususunda bir başka rivayeti şöyle kaydeder:

Hâlid b. Velîd, Hz. Peygamber’le birlikte Veda hacına iştirak etmişti. Resûlullah (s.a.s.) başındaki saçları kökten tıraş ettirirken Hâlid b. Velîd Onun perçemindeki saçlara talip olmuş ve onları alıp başlığının ön kısmına koymuştu. Öyle ki, Hâlid, herhangi bir toplulukla savaşın da Allah o topluluğu hezimete uğratmış olmasın. Hâlid, Yermuk Savaşında düşmanla mücadele ederken başlığı yere düşünce “Başlığım, başlığım!” diye onu araştırmaya koyuldu. Savaşın şiddeti duraklayınca kendisine “Ey kumandan! Savaşın iyice kızıştığı bir sırada canını hiçe sayarak başlığının peşine düşmene hayret ettik. Nedir bu vaziyet?” diye sordular. Hâlid de onlara şöyle dedi: “Başlığımda Resûlullah’ın perçemindeki saçlarını taşımaktayım. Öyle ki, bu başlıkla kime meydan okumuş ve kimle savaşa tutuşmuşsam o kişi hezimete uğramıştır.”²

¹ Vâkıdî, *Kitâbu'l-Megâzî*, III, 1108.

² Vâkıdî, *Kitâbu'l-Megâzî*, III, 1157.

Taberânî ve Hâkim'in kaydettiği rivayette ise bu vak'a şöyle nakledilmektedir: Yermuk savaşında Hâlid b. Velîd başlığını kaybetti. Yanındakilere başlığını aramaları için talimat verdi. Fakat başlığı bulamadılar. Hâlid onlara ısrarla başlığı bulmalarını söyledi. Nihayet eski ve yıpranmış bir başlık buldular. Hâlid b. Velîd hemen onu aldı ve ihtimam göstermesini şöyle izah etti: Resûlullah (s.a.s.) umre yaptı ve saçlarını kökten tıraş ettirdi. Ashabı onun etrafını kuşattılar ve kesilen saç tellerini elde etmede birbiriyle yarıştılar. Ben de onlardan önce davranıp mübarek perçeminden (alınının üzerinden) kesilen saçları elde ettim. Saç tellerinden birkaçını bu başlığın içinde taşımaktayım. Bu başlık üzerimdeyken hangi savaşa katıldıysam bana nusret (muzafferiyet) nasip oldu.¹

Hz. Âişe'den Nakledilen Rivayet

Resûlullah (s.a.s.)'in hanımlarından da Onun saçlarını muhafaza edenler vardı. Kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, hanımlarından Hz. Âişe, Onun saç tellerini ihtimamla yanında muhafaza ediyor, hatıra olarak saklıyordu. Hz. Peygamber'in vefatından sonraki dönemlerde bir cam fanus içinde muhafaza edilen saç tellerini görenler Hz. Âişe'ye "Sizin yanınızdaki/hanenizdeki bu saç tellerinin mahiyeti nedir?" diye merakla sormuşlardır. O da şu cevabı vermiştir: "Allah Resûlü (s.a.s.), Vedâ Haccında saçlarını kökten kestirdiği esnada berberi tarafından ashaba taksim edilmesi sırasında herkes gibi bize de bu saç tellerinden birkaçı nasip oldu."²

Ümmü Seleme'den Nakledilen Rivayet

Resûlullah'ın saçlarını muhafaza eden hanımlarından birisi de Ümmü Seleme validemizdir. Tabiîn ravilerinden Osman b. Abdullah b. Mevheb, bu hususu şöyle rivayet eder: Ben Ümmü Seleme validemizin hanesine girmiştım; bize Hz. Peygamber'in saçından kırmızımtrak boyalı bir tutam saç çıkardı.³

Osman b. Abdullah b. Mevheb'in bir başka rivayeti şöyledir: Aile fertlerim beni Ümmü Seleme validemize gönderdiler ve içinde Resûlullah'ın saç tellerinin bulunduğu fanusu getirmemi istediler.

¹ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*, IV, 104; Hâkim, *Müstedrek*, III, 338.

² Vâkıdî, *Kitâbu'l-Megâzî*, III, 1109.

³ Buhârî, *Libas* 66.

Bizden birisine göz değdiği yahut bir rahatsızlık isabet ettiği zaman Ümmü Seleme validemize giderler, ondaki Resûlullah'a ait saç tellerinin bulunduğu bu fanusu talep ederlerdi. Ben fanusa dikkatli baktım ve içinde Hz. Peygamber'e ait kırmızımtırak bir saç teli gördüm."¹

Rivayetler Işığında Bazı Tespitler

Hz. Peygamber'in hanımları olsun, Enes b. Mâlik'in annesi Ümmü Süleym gibi hanım sahabiler olsun, daha niceleri Resûlullah'ın saçlarını teberrük niyetiyle yanlarında muhafaza etmişlerdi. İhtimam gösterdikleri bu saç tellerine güzel kokular sürmüşlerdi. Aslında siyah olan saç telleri, bu kokularla harmanlandığı için kırmızımtırak bir renge dönüşmüştü. İlerleyen yıllarda Resûlullah'ı bizzat görme imkânı bulamayan tabiîn ile tebe-i tabiîn ve sonraki nesiller ise Hz. Peygamber'in güzel kokularla harmanlanmış saç tellerini görmekte idiler. Ne var ki bazı raviler, bu saç tellerinin güzel kokuyla (ıtriyatla) harmanlanmasından dolayı kırmızımtırak renge dönüşmesini hesaba katmadığı için güya Hz. Peygamber'in saçlarının boyalı yahut kınalı olduğunu zannetmekteydiler. Oysa Hz. Peygamber (s.a.s.) saçlarını boyamamış ve kına yakmamıştır. Zira Medine döneminde on yıl boyunca Hz. Peygamber'in yanında ve hizmetinde bulunan Enes b. Mâlik (r.a.), bu konudaki tereddütleri bertaraf edecek açıklamalarda bulunmuştur. Bir defasında Hz. Enes'e, Hz. Peygamber'in kına yakınıp yakınmağından sorulmuş, o da şöyle cevaplamıştır: "Resûlullah (s.a.s.) saçlarına boya yahut kına tatbik etmemiştir. Hem buna ihtiyaç da duymamıştır. Nitekim Onun saç ve sakalında sayılacak kadar az miktarda ak teller vardı. Hatta vefatı sırasında saç ve sakalında ancak yirmi beyaz tel vardı."²

Hz. Peygamber'in boya veya kına kullanmadığını teyit eden bir başka rivayet şöyledir: Ömer b. Abdülaziz, halife olmadan önce Medine valisi olarak görev yapmaktayken bir defasında Hz. Enes (r.a.) Medine'ye teşrif eder. Ömer b. Abdülaziz ona bir elçi göndererek, "Resûlullah (s.a.s.) saçını boyadı mı?", diye sormasını ister. Zira Ömer b. Abdülaziz, kendisine gösterildiği üzere Hz. Peygamber'den intikal eden saç tellerinin renginin değişmiş /

¹ Buharî, Libas 66.

² Buharî, Libas 66; Ebû Davud, Teraccul 17.

boyanmış olduğunu, bu sebeple saçlarını boyayıp boyamadığını merak eder. Enes b. Mâlik cevaben şunları söyler: “Resûlullah’ın saçları siyah idi. Ömrünün sonunda saç ve sakalındaki aklık sayılacak kadar azdı. Saymaya çalıştığım da, saç ve sakalındaki ak teller on biri geçmezdi. Sizin gördüğünüz boyalı saç tellerine gelince, Hz. Peygamber’in saçını muhafaza eden kimselerin bu saç tellerine koku sürmeleri sebebiyle rengi değişmiş ve boyalı hale gelmiştir.”¹

Saâdet asrının takipçileri ve hayırlı bir nesil olan tâbiin dönemi insanları, Hz. Peygamber’in mübarek saç tellerinden bir tekine dahi sahip olmayı pek çok şeyden daha önemli görmüşlerdir. Mesela, Hz. Peygamber’in saç tellerini almada ashabın birbiriyle yarıştığını Enes b. Mâlik’den nakleden tabiîn ravisi Muhammed b. Sîrîn, “Hatta biz, Resûlullah’ın saçından bir miktarını Enes b. Mâlik’ten –yahut Enes’in aile fertlerinden- elde ettik.” diye arkadaşı Abîdetü’s-Selmânî’ye söylemiştir. Abîdetü’s-Selmânî ise şu temennisini dile getirmiştir: “Peygamberin bir tek saç telinin benim yanımda bulunması, bana dünyadan ve dünyadaki her şeyden daha sevimli gelir.”²

Sonuç

Sahabe-i Kiram başta olmak üzere müslümanlar, Hz. Peygamber’in saç ve sakalını kuşaktan kuşağa muhafaza etmişler ve sonraki kuşaklara intikal ettirmişlerdir. Evlerinde, ellerinde Hz. Peygamber’in saç ve sakalından bir tutam bulunduran aileler, komşularına ve diğer din kardeşlerine, gösterdikleri aşırı sevgi ve ilgiden ötürü -ellerindeki miktar elverdiği ölçüde- armağan etmişlerdir. İkinci elden sahip olan aileler de bunu kutsal bir emanet bilmiş ve muntazam bir şekilde korumuşlardır. Ayrıca zaman içinde halifeler, gerek kaybolabileceği endişesiyle, gerekse halkın rağbet gösterdiği kutsal emanetleri elleri altında bulundurmaya gayesiyle Hz. Peygamber’den intikal eden kılıç ve bürde (hırka) gibi şeylerle beraber saç ve sakal tellerini de özel korumaya almışlardır.

Tarih boyunca Hicaz bölgesine hizmet götüren müslümanlar tarafından mukaddes emanetlerin sağlam bir şekilde korunduğu kaydedilmektedir. Mukaddes emanetler, Hulefâ-i Râşidîn’den Emevîlere, onlardan da Abbasîlere geçmiştir. 1258’de Bağdat’ın

¹ Hâkim, *Müstedrek*, II, 663.

² Buhârî, *Vudû’* 33; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 256; İbn Sa’d, *et-Tabakâtu’l-Kübrâ*, III, 505.

Moğollar tarafından tahribini müteakip Abbasî halifeleri Memluk devletinin himayesine girmişler ve kutsal emanetleri Kahire'ye taşımışlardır. Yavuz Selim Hân'ın 1516 senesinde Mısır'ı fethetmesiyle -sakal-ı şerif de dâhil- kutsal emanetler İstanbul'a getirilmiştir. Diğer taraftan Birinci Dünya Savaşı arifesinde Mekke ve Medine'deki mukaddes emanetler de İstanbul'a getirilerek koruma altına alınmıştır. Dinî ve tarihî bakımdan büyük önem taşıyan mukaddes emanetler, başlangıçta devlet hazinesinde korunmuş, akabinde Topkapı Sarayı Hırka-i Saâdet Dairesi ve Mukaddes Emanetler Bölümü'nde muhafaza edilmiştir. Günümüzde de bu mukaddes emanetler ve sakal-ı şerifler, bazı dini gün ve gecelerde halkın ziyaretine açılmaktadır.¹

Gerek halk tarafından gerekse siyasî otoriteler tarafından titizlikle korunan sakal-ı şerifler, büyük camilerde, saraylarda, köşklere ve konaklarda kandil ve bayram günlerinde ziyarete açılmaktadır. Bugün birçok tarihî camide bulunan sakal-ı şerifler genellikle minberin son basamağından sonraki sahanlıkta bir kutu içindeki cam mahfaza içinde ve bohçalara sarılı vaziyette korunmaktadır. Ziyaret sırasında salât-ü selâm ile yerinden indirilir ve açılarak mihrabın önünde yüksekçe bir sehpa üzerine konulur. İmam ve beraberindeki topluluk tarafından cemaate arz edilir. Cemaat de salât-ü selâmlarla sakal-ı şerif mahfazasına el sürer, yüz sürer, öpüp alnını ve yanaklarını dokundurur. Büyük bir heyecan ve coşkuyla, salât ve dualarla Peygamber sevgisini eda ederler.

Şunu da ifade etmek gerekir ki, tarihte sakal-ı şerif ziyaretleri, Müslümanların Hz. Peygamber'e besledikleri derin sevginin belirtisi olarak bir gelenek tarzında ortaya çıkmıştır.

Netice itibarıyla sakal-ı şerif ziyaretlerinde Hz. Peygamber (s.a.s.) hatırlanmakta ve Ona yüzlerce ve binlerce salâvat-ı şerife okunmaktadır. Gönülleri Peygamber sevgisiyle coşkulu, safi ve samimi olarak Ona salâvat getiren müminlerin bu merasimleri elbette boşa gidecek değildir.

---

¹ Geniş bilgi için bkz. Öz, Tahsin, *Hırka-i Saâdet Dairesi ve Emânât-ı Mukaddese*, İstanbul 1958, s. 11 vd.; Aydın, Hilmi, *Hırka-i Saâdet Dairesi ve Mukaddes Emanetler*, İstanbul 2004, s. 9 vd.; Algül, Hüseyin, "Sakal-ı Şerif", *Şâmil İslam Ansiklopedisi*, V, 12-13

Burada bir numune olması bakımından İstanbul Topkapı Sarayı Mukaddes Emanetler Bölümü Mukaddes Emanetler Odasındaki Sakal-ı Şerifin mahfazasıyla birlikte bir resmini sunuyoruz.

Kaynakça

- Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, I-VI, Beyrut 1993.
- Algül, Hüseyin, "Sakal-ı Şerif", *Şâmil İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2005.
- Aydın, Hilmi, *Hırka-i Saâdet Dairesi ve Mukaddes Emanetler*, İstanbul 2004.
- Buharî, Muhammed b. İsmail el-Cu'fî, *el-Câmiu's-Sahîh*, I-VIII, Beyrut 1992.
- Ebû Dâvud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî, *es-Sünen*, I-II, Beyrut 1988.
- Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh en-Nisâbüri, *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, I-IV, Beyrut, ts.
- İbnu'l-Esîr, Mecduddîn Mubârek b. Muhammed, *en-Nihâye fi garîbi'l-hadîs*, Beyrut 1399/1979.

- İbn Kesîr, İsmâil b. Ömer b. Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, I-VIII, İstanbul 1984.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Muhammed b. Mükerrerem el-Mısri, *Lisânu'l-arab*, [I-XV], Beyrut 1410/1990.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Basrî ez-Zuhrî, *et-Tabakâtü'l-kübrâ (Kitâbu't-Tabakât el-Kebîr)*, [I-VIII], Beyrut 1405/1985.
- Kâdî İyâz, Ebu'l-Fazl İyâz el-Yahsubî, *eş-Şifâ bi ta'rîfi hukûki'l-Mustafâ*, [I-II], Beyrut 1409/1988.
- Kettânî, Abdulhay, *et-Terâtîbu'l-idâriyye*, [I-II], Beyrut, ts.
- Mâlik b. Enes, *el-Muvatta'*, [I-II], thk. M. Fuâd Abdalbâkî, Kahire 1410/1990.
- Mubarekfurî, Muhammed Abdurrahman b. Abdurrahim, *Tuhfetü'l-Ahvezî bi-şerh-i Câmiî't-Tirmizî*, I-X, Beyrut, ts.
- Muhammed Besyûnî Zağlûl, *Mevsûatu etrâfi'l-hadîsi'n-nebevî*, [I-XI], Beyrut 1410/1989.
- Muhammed Ebu Zehra, *Hâtemü'n-nebiyyîn*, Beyrut, ts.
- Muhammed Fuâd Abdalbâkî, *el-Mu'cemu'l-mufehras li-elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, İstanbul 1986.
- Muhammed Hamîdullah, *el-Vesâiku's-siyâsiyye*, Beyrut 1407/1987.
- -----, İslâm Peygamberi, [I-II], çev. Salih Tuğ, İstanbul 1990.
- Münzirî, Abdulazîm b. Abdulkavî, *et-Terğîb ve't-Terhîb*, I-V, Kahire 1937.
- Müslim b. el-Haccâc, *el-Câmiu's-sahîh*, I-V, Beyrut 1994.
- Nesaî, Ahmed b. Şu'ayb en-Nesaî, *es-Sünen*, [I-VIII], Beyrut 1412/1992.
- Öz, Tahsin, *Hırka-i Saâdet Dairesi ve Emânât-ı Mukaddese*, İstanbul 1958.
- Suyûtî, Celâluddîn Abdurrahman, *el-Hasâisu'l-kübrâ*, I-III, nşr. Muhammed Halîl Herrâs, Kahire 1387/1967.
- Taberânî, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed, *el-Mu'cemu'l-evsat*, Tahkik: Mahmud et-Tahhân, Riyad 1995.
- Taberî, Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Târîhu'r-rusul ve'l-mulûk (Târîhu't-Taberî)*, [I-X], thk. Muhammed Ebu'l-Fadl

İbrahim, Kahire, ts.

- Tirmizî, Ebu İsa Muhammed b. İsa, *es-Sünen*, I-V, Beyrut 1994.
- Topaloğlu, Nuri, “Hz. Peygamber’in Zatı ve Eşyası ile Teberrük Meselesi”, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, İstanbul 2003, c. I, sayı I, s. 77–78.
- Vâkıdî, Muhammed b. Ömer b. Vâkıd, *Kitâbu'l-Megâzî*, I-III, Beyrut 1404/1984.
- Yardım, Ali, *Peygamberimiz'in Şemâli*, İstanbul 1998.